

לאחר שהדגמנו את "הסגירה העצמית" ואת "החסימה העצמית", ניגש לאפקט שלישי של נזק עצמי, והוא – התרת כלי יריב.

במס' 13 כפותים שני כלים לבנים בעמדת הדיאגרמה – הרגלי ג2 והפרש ד5. המפתח מאיים 2.מהא3ד3. ההגנות השחורות 1.מהא3/מהב3/צה6/6צו6 מתירות את הכלים הכפותים ומאפשרות מטי-סוללה, סוללת הרגלי צריכה לפעול כך, שתדאג לחסימת קו המלכה השחורה, שתפסה "עמדת תצפית" לגבי הערוגה 3ד (זוכרים את המושג "מניעת דואלים"?), ואילו סוללת הפרש יכולה לפעול ביעילות, בזכות הסגירות העצמיות על ה6 ועל 61. הצריח לא זו בלבד שהתיר את הפרש, אלא גם סגר מפלטים פוטנציאליים – דוגמה מובהקת לצירוף שני אפקטים של נזק עצמי. מחברה של בעיה זו, היה בתקופתו מגדולי היוצרים בתחום הדור-מסעיות. מס' 13 הינה אך דוגמה צנועה לאומנותו.

13. C. Mansfield
1 Pr Even.Stand. 1929

2# 1.Qb5!

14. A. Mari
2 Pr Grantham J 1928

2# 1.Sc2!

15. A. Ellerman
2 Pr Good Companion 1919

2# 1.Qe2!

16. A.I. Kozlov
2 Pr Tchigorin MT 1950

2# 1.Sa3!

17. I.A. Schiffmann
1928 (after Weenink)

2# 1.e:d5!

18. E. Jurka
1 Pr Lithianian T 1950

2# 1.Rg5!

מס' 14 מדגימה התרות של מלכה לבנה ע"י רעותה השחורה. המפתח אינו יוצר איום, אולם השחור בעמדת "כפאיי", וכל אחד ממסעיו גורר "על כרחו" נזק עצמי. אם תבצע המלכה השחורה "מסע סתמי" תתיר את יריבתה, וזו תנחית מט על 3ה. אבל המלכה השחורה יכולה לבצע "מסעי תיקון", ובמקום לבצע מסע סתמי, תיסע לאחת הערוגות 41, 4ה, 21, ובכך תמנע מהה3ה. אלא שבזאת יוצרת המלכה השחורה סגירות עצמיות, המנוצלות למתן מט על 2ז, 3ז, 4ז ע"י המלכה שהותרה. בעניין "מסעי תיקון" – עוד תורחב היריעה להבא. בשתי הבעיות הקודמות יכולנו לראות התרות ישירות, כלומר, התרות ע"י הסתלקות הכלי הכופת עצמו. להלן נדגים התרות עקיפות, דהיינו התרות הנובעות מחסימת קו הכפיתה ע"י כלי שחור. זהו למעשה מקרה פרטי של חסימה עצמית, כפי שכבר נוכחנו באקראי בין הוריאנטים של מס' 7 (ראה גיליון קודם).

במס' 15 – פרש כפות, המשמש ככלי קדמי של סוללה לבנה, מותר באופן עקיף לא פחות מארבע פעמים – הישג נדיר, או "טאסק" (=משימה), בשפת המשוגעים לשיאים כמותיים. יושם לב לשילוב עם סגירות עצמיות אחרי המסעים 1.5גא-5, בדומה למתרחש במס' 13. מנגנון זה נפוץ למדי. מעניין לבחון את הברירה העומדת בפני הפרש לאחר 1-51: 2.6זא, או שמא 4זא?# העובדה שרק אחד מהשניים "עובד" קשורה לנושא שיפמן, הזכור בהקשר לבעיה מס' 9. גם נושא זה יעסיקנו בהמשך.

במס' 16 – שלוש התרות עקיפות של הפרש הכפות. כאן אין הכוונה להרבות וריאנטים, אלא מבוטאת השאיפה להרמוניה, לאחידות סגנונית: בשלושת מסעי המט, חוסם הפרש את אותו צריח שחור. "הרמוניה", "אחידות", הנם משאת נפשם של המחברים. רק במקרים נדירים מושגת הרמוניה ביצירות השואפות להישגים כמותיים.

מס' 17 מציגה מקרה חריג במקצת: המלך השחור עצמו הוא הכלי המתיר – דבר שאינו משאיר למחבר חופש תמרון רב. הדוגמה המוצגת היא, ככל הנראה, היחידה בעלת שלוש התרות מיוחדות כאלה – "טאסק" קיצוני, שגבה את מחירו במבנה מואלץ.

במס' 18 – ארבע התרות עקיפות של המלכה הלבנה. בידקו מדוע אין כאן דואלים (מטים מרובים). ראוי להיווכח, כי כאן מושגת אחידות, על-אף הצורך במנגנון סבוך למדי של מניעת דואלים.